

Fædrelandet.

Abonnementpris i Kjøbenhavn 15 K pr. Kvartal, 5 K pr. Maaed, enkelte Nr. 6 S ; udenfor Kjøbenhavn 3 Rbd. pr. Kvartal frit i Huset. Hver Aften udgaaer et Numer. Bladets Contoir, Klædeboderne Nr. 101, er aabent hver Sagnedags Formiddag Kl. 11—1.

4de Aarg.

Søndagen den 1. October 1843.

Nr. 1373.

Om Daarevæsenets Indretning i Danmark. Af Dr. J. N. Hübertz. XIV og 172. 8. Høst's Forl.

Daarevæsenets Tilstand bertillands er Alle bekendt at være saaledes, at der kun kan være een Mening om det, og desto værre er denne Mening, at det er slet. Medens andre Lande, især Tydskland, Frankrig og England aarlig ved nye Indretninger og Forholdsregler af al Magt søge at gjøre de ulykkelige Affindiges Tilstand bedre, i det mindste taalelig, staae vi endnu saare langt tilbage. Af og til have vel enkelte Stemmer reist sig, for at tale de Ulykkeliges Sag, og selve Stænderne have forsøgt at virke Noget i denne Retning, men hidtil uden Held, eller rettere sagt uden Kraft og Energi. De sædvanlige Anstødsstene, foruden Bankelmod, mødte ogsaa her, nemlig Pengene, og i den forvandlede Tilstand, der hidtil har hersket i Henseende til de uopberlige Conflicter mellem Communer, Amter og Districter, var det nødvendigt, at en total Revolution maatte foregaae, baade i Henseende til selve Anstalterne, de Syges Forpleining og Forsørgelse og med Hensyn til Lovgivningen. I Maret 1838 androge Provindsialstænderne paa, at et fælles Hospital for uehelbredelige Affindige maatte oprettes for de Dele af Distrikterne, der manglede en saadan Indretning. Ved kongl. Resolution 7de Juli 1840 paalagdes det Amtmændene at conferere med hinanden desangaaende, og Resultatet blev — at Ideer kunde opgiives, og ethvert Amt burde sørge for sig selv. En følgende Erklæring af Amtsræddene udtalte sig i samme Retning. Altsaa Intet er gjort; ingen kraftig Stemme har reist sig og viist den rette Vej; man „spærrer endnu de Gale“ ind i Bure eller Kæser; man kan endnu ikke sikke sig for en Affindiges pludselige Maseri, og endnu mindre sørge for, at denne, skjønt sindsboag, dog bliver behandlet som Menneske. Dette være naturligt sagt om de Steder, der ligge fjernt fra vore faa Daareanstalter, og fornemmelig om Jylland.

Det er derfor glædeligt, at en for Staten og alle vore Landsmænd saa vigtig Sag er bleven bragt paa Bane af en Mand, som har offret sin Tid paa Psychiatriens Studium, som er i Besiddelse af en sjelden Kundskab til alle de herhen hørende lokale Forhold, og som viser en utrættelig og redelig Villie for at bringe vort Daarevæsen paa samme Fod som i Udlandet. Dr. Hübertz har selv besøgt fremmede Daareanstalter, confe-

reret med flere af Europas første og bekendteste Psychiater, og har nu i det ovennævnte Værk gjort et Forslag til nærmere Prøvelse, som vi af Hjertet ønske maa blive taget *ad notam*, om det end ikke just er saaledes, at det, naar det blev i sin Helhed realiseret, vilde bringe Daarevæsenets Indretning hos os til det første i Europa. Det er af de sangvinske Forventninger, som man let tilgiver hos en Mand, som med varm Begjæring forfølger en Sag, der er alle Dpoffrelser værdig, og som hidtil ikke har mødt nogen Dpoffrelse, hverken af Private eller det Offentlige. I en anden Henseende er det glædeligt af det foreliggende Værk at see, at det synes at være Hs. Majestæts alvorslige Villie nu at gjøre Noget for denne Sag, og vi ville haabe, at vi kunne lægge mere Vægt paa denne Forudsigtelse, end paa Forfatterens flere Steder anførte Yttringer, at Hs. Majestæt allerede praktisk har freet Forholdet en højere Udvikling imøde.

At Forfatteren helt igjennem baserer sine Forslag paa Sammenligninger med Udlandets første Anstalter, er ganske i sin Orden, ligesom det ogsaa uomtvistelig er den retteste og mest iøinesaldende Maade, at vise vore Autoriteters Lunkenhed og feilagtige Anstuelser, ved jevnstides at give Læseren et Overblik over, hvad i andre Lande efterhaanden grædvis er gjort, for at gjøre en ikke ringe Deel af Menneskeheden Livet mindre tryllende og give Slægtninge og Venner en beroligende Trost i deres Nærmestes, ofte halobyrste, elendige Tilstand. Naar man saaledes læser, hvorledes Preussen, Østerrig, Baden o. Fl. have offret baade Tid og Penge; hvorledes England gennem Parlamentet har standset de skrigende Misbrug, der længe fandt Sted baade i offentlige og private Anstalter osv., og paa samme Tid læser om de endnu eksisterende Fængselskjeldere for Affindige i Viborg og Aalborg, i Stege Lugtbus og andre Steder, om de affyrlige Bure, hvoraf endnu findes 133 omkring i Kongeriget, foruden en stor Kæse paa Island til samme Diemed, da maa man tilvisse ræddes ved den Tanke, at see et af sine Medmennesker spærret ind i saadanne Forstandninger, og hærmes over, at i et civiliseret Land Sigt kan finde Sted. Hertil kommer endnu den Vilkaarlighed, hvormed vedkommende Dpshusmænd behandle de Ulykkelige, der ere overgivne til deres Varetægt, og som mangle den fornødne Control fra Øvrighedens Side. Herpaa anfører Dr. Hübertz nogle Exempler, hvorledes

Fangen bindes med Reb, blottes for alle Klædningsstykker, er næsten nøgen, eller paalægges Lænker; og dog betales der for et saadant Individ over 100 Rbd. aarlig. Sealedes anfærer Forfatteren følgende Bemærkning af en Hæft, skreven paa Schemat, i Nærheden af Hovedstaden: „Jeg veed ei engang, om jeg tør kalde ham gal; vel har han nogle fine Tæer, men hans Tale røber ikke Galstab. Om han behandles, som han bør? Jeg tvivler derom; han er indespærret og ligger nøgen. Det var ensteltigt, om Vedkommende vilde anstille Undersøgelse om hans ufættelige Tilstand.“ Dette var skrevet om et ungt Menneske paa 26 Aar, og for hvem der betales aarlig 12½ Rbd., og „han holdtes uden Tvivl i den bestrengte Tilstand, for at hans Fælsfader kunde have det bekvemmere med Tilsonet, og for at spare paa Klæderne.“

Ved Siden af disse fordærlige og forkastelige Indretninger, hvoraf nogle i Forbigaaende sagt kunne anstattes for 2 Rbd., omtales naturligtvis ogsaa de større Anstalter, hvoraf kun bør fremhæves Bidstrupgaard og Odenses Daaveanstalt. Hvad Bidstrupgaard angaar, rober Forfatteren med Dette Stedets Beliggenhed, som i alle Henseender maa tilfredsstille og har i Omegnen alle de Fordele, som en saadan Stiftelse fremfor nogen anden kan gjøre Fordring paa; men — 2 Ting mangle, som næsten ophæve alle de andre Fordele, nemlig Bygningernes hensigtsmæssige Construction og en Bestyrelse, der kunde være den til sandt Gavn. Med Hensyn til Bygningerne foreslagger Forfatteren en ny Udvikelsesplan, som vi senere skulle omtale. Det havde her været ensteltigt, at Bidstrupgaards besynderlige Organisme var bleven noget meer detailleret fremsat; thi at Fattigvæsenets Direction paa ingen Maade kan fyldestgjøre Tidsens og Videnskabens Fordringer, er indlysende nok, og lignende Bestyrelsesmaader i andre Lande have tilstrækkelig vist det U hensigtsmæssige, for ikke at sige Uforaarlige deri. Den indre Bestyrelse, Lægens Forhold, de overordnede Embedsmænds Pligter og Stilling osv., have i den senere Tid saa ofte været Gjenstand for Dmtale, mest privat, især frembragt ved det Seimærste Skrift, at Lægen vistnok med fuld Ret her kunde have ventet nogle Oplysninger, og D. Wærges mange Venner og Tilhængere ventede her forgjeves, at denne Mandes Færd, der er saa uflaansomt bedrukt, og som er betinget af saa uendelig mange Conflicter med en Autoritet, der ikke kan have nogen Mening, maatte blive klart og tydelig fremstillet. Indenfor Bidstrupgaards Gennemløb findes tilvilde meget Gødt, som ikke alene skyldes Beliggenhed; men tilvisse den mindste Deel skyldes Directionen. Vi ville ikke kaste nogen Skygge paa Directionens enkelte Medlemmer, hvem Ingen kan fratjende god Villie og de bedste Hensigter; men i Principet, at lade en saadan Anstalt ledes af en saa heterogen Bestyrelse, ligger hele Feilen, og hvad er Følgen? — Vi tale nu blot om det Pecuniære, som vel maa have Vægt, naar Taler er om Fattigvæsenet; — Gjennemsnitsprisen i Sygehospitalet er omtrent 288 Rbd. pr. Indleid aarlig paa samme Tid, som i Slesvig hvert Individ koster 158½ Rbd., i Berlin 170½

Rbd., ja selv i England paa flere Steder kun 13 Rbd. eller omtrent 110 Rbd. Hærfagen til dette Misforhold formoder Forfatteren for en Deel ligger i Mangel paa tilbørlig Controlieren. Digeaa interessant og paafaldende bliver Resultatet af Sammenligningen mellem Bidstrupgaard og den slesvigste Anstalt, da Forplejningen i hin er dyrere end i denne, skjønt hin forholdsvist bruges betydelig mindre*). Vi kunne ikke andet end være den ærede Forfatter taknemlige for disse staaende Data, der saa tydeligt, som det fordres kan, vise, hvor ubehjælpeligt man har gaaet tilværks med Landets første og Danmarks Psychiatri eneste repræsenterende Anstalt. De øvrige Anstalter ere kun kortelig omtalte, og hvad Bidstrup angaar havde vi, som sagt, ønsket noget Udførligere; men vi vide, at Forfatteren ved sin personlige Nærverelse paa selve Stedet kun i kort Tid har skjenket den sin Opmærksomhed.

Grad lævrigt den hele statistiske Oversigt angaar, rober den en opmærksom Jagttager, og en flittig og dygtig Psykiater, og er i flere Henseender forbedret og forskjellig fra den, som samme Forfatter tidligere har leveret i „Danst Ugeskrift“; men naar Forfatteren anlager, at Grunden til, at Landalmuen er mere udsat for Sindssygdomme end Fabrikarbejdere, er den, at hin leter slettere end disse, fordi Landboeren bringer sine bedste Værer tiltorvs og kun beholder selv det Daarlige, som ikke kan afsættes, da er dette vistnok en urigtig Mening, og kan i all Fald langt fra gjælde overalt.

Vi vende os nu til Værgens anden Udøling, hvori Forfatterens Forslag nærmere udvikles, Forslag, som H. Mageskov selv har tilladt maatte offentliggjøres. Først og fremmest anbefaler Dr. S. flere Anstalter fremfor smaa, en Mening, som nu næsten alle Psykiatrer bylde, baade til Fordel for de Syges Helbredelse og med Hensyn til det Oekonomiske. Naturligtvis bifalde vi denne Mening; men naar private Anstalter aldeles fraraades, og Fors. mener, at Regeringen vilde arbejde mod sig selv ved at understøtte en saadan privat Entrepris, da kunne vi langt fra være enige heri. Lad os nemlig tage Kjøbenhavn for os. Hvor ofte har ikke her Lægen søgt Gavn af et Kjøb for en sindstet Afstand? Og hvilken Nytte vilde ikke enten i Byen selv eller tæt udenfor, et saadant privat Tilflugtssted yde? Hospitalet er ikke indrettet til at modtage saadanne Syge, og i dette Punct rober den ellers saa orienterede Forfatter kun liben Localunderskab og liben praktisk Erfaring, naar han siger, at i nogle saa Tæter kan en saadan Patient være bragt til Bidstrup. Tilvilde! naar han først sidder paa Kjøben; men indtil da kan underriden gaae flere Dage, inden alle Formaliteter ere iagttagne — Alt en Følge af — dog vi ville ikke atter tale om Bestyrelsen. Vi vide, at i denne Tid projekteres en saadan privat interimistisk Detentionsanstalt, og Ingen tvivler vist paa, at den ofte vil kunne befrie mangen Familie fra den Stræel og Fortvivlelse, ikke at kunne blive be-

*) 3 Slesvig gives 4 Pd. Rød til en Portion Suppe, foruden Benene — paa Bidstrupgaard 12 Rbd. Benene udregne.

timelig af med en findsfug Slægtning. Dog, dette bliver jo en privat Sag, som i alt Fald ikke vil kunne skade Videnskaben eller den Ulykkelige selv. Saadanne Indretninger er det vist, Philiatrien har havt for Die, naar det misbilligede Forfatterens lidende Opmærksomhed for „de Syges hurtige Dptagelse i Helbredelsesanstalten“.

Forfatteren foreslaaer 3 Helbredelsesanstalter, 1 for Sjællands og Vollandsk-Falsters Stift, Bidstrupgaard, 1 for Fyens Stift i Odense og 1 for Jylland. De to første allerede bestaaende Bygninger skulle ombygges, den sidste skal opføres fra ny. Anstalten paa Bidstrup for 150 Patienter, i Odense for 30, og den i Jylland, helst ved Aarhus, for 100. Dette Antal forekommer os temmelig vilkaarligt, dels fordi det er støttet paa en enkelt Tælling i Aaret 1840, dels fordi den Beregning, hvorefter Forf. saaer en aarlig Tilgang af 140 Patienter er usikker, og endelig fordi han af dette Sidste vilkaarligt udleder, at der bør være Plads for 280 i Alt. Hvad Anstalten i Odense angaaer, strider den desuden imod Forfatterens egen Mening, at en Daareanstalt ikke bør være i en større By. Men Hensyn til Ombygningen af Bidstrupgaard, finde vi den i alle Henseender hensigtsmæssig, kun maae vi bemærke, at den antagne Sum, der vilde medgaae, c. 47000 Rbd., vist ikke er for høit ansat, og den Grund, Forf. anfører for at den maa skee kunne blive langt lavere, nemlig at Beregningen er gjort af solide Bygmestere, synes os vel curieus. Dr. H. vil dog vel ikke foretrække usolide Bygmestere, naar de kun være billigere. Anstalten i Odense menes at kunne forbedres ved en Capital af 2000 Rbd., og en aldeles ny Anstalt i Jylland bygges for 98,357 Rbd., hvorvel Forf. troer at man gjerne kan beregne 25 Procent mindre, dels af ovenanførte Grund, dels formeddelt det billigere Bygningsmateriale. Det er sjældent, at nogen Bygning opføres for en ringere Sum end den bestemte, og Dr. H. anfører selv et slaaende Exempel herpaa ved den slesvigiske Anstalt, saa at hans Forventninger herom sikkert vilde blive skuffede. Forresten indeholder dette hele Forslag om Curanstalter saa mange Wink, at det vilde være utilgiveligt ikke alene mod Forfatteren, men mod hele Landet, hvis de ikke bleve tagne under tilbørlig Overveielse.

Derester gaaer Forf. over til Pleieanstalter og private Forplejninger for incurable Affindige. Han vil have Pleieanstalterne anbragte i Forbindelse med Helbredelsesanstalterne, og uden Tvivl bliver dette ogsaa, uanset hvad der kunde tale imod en saadan Forbindelse, nødvendigt her i Danmark, alene af oekonomiske Hensyn. Hertil hjælpe de allerede bestaaende Forhold, da Bidstrupgaard allerede har en Lemmestiftelse, som ved en passende Udvidelse kunde være brugelig, og denne Udvidelse kan for en stor Del iværksettes ved det forhaanden værende Materiale og ved de Kræfter, som Stiftelsen allerede har at disponere over. At det imidlertid kunde skee for nogle hundrede Rigsdaler, som Forfatteren antager, er en Umulighed. Det Samme er Tilfældet med Anstalten i Odense. Hvad Jylland angaaer, vilde dette behøve en Pleieanstalt for 150, og hertil foreslaaes den nu overflødige Caserne i Horsens. I alle Tilfælde maae vi være enige med Forfatteren i, at foretrække større Anstalter for den Mængde smaa Detentionsanstalter, som nu eksistere, foruden de odieuse Bure; og hvad det Oekonomiske angaaer, behøve vi kun at anføre, at Forplejningen i Sjælland og Jylland koster i de smaa Anstalter fra 120 indtil 150 Rbd. pr. Individ, medens den i Odense kun koster 100 Rbd. og paa Bidstrupgaard 60½ Rbd. pr. Individ. Foreløbig mener Forf., at den nye projecterede Helbredelsesanstalt i Jylland for det Første tillige kunde overtage Forplejningen af Incurable; men derimod var vist Meget at indvende. Skal Noget gøres, maa det skee paa een Gang; at falde hen i en vis Slen-drian er desovære ikke noget sjældent hertilands; og det kunde være, at — dog nok sagt! Desuden vandt man ikke Noget i oekonomisk Henseende, da en Helbredelsesanstalt ikke kan forpleie saa billigt, som en Pleieanstalt, efter Sagens egen Natur; — og endelig ere efter Forfatterens egen Beskrivelse Detentionsanstalterne saa slette, og Burene Menneskeligheden saa uverdige, at disse Puncter først og fremmest burde være forandrede. Med Hensyn til Enkeltes Forplejning hos Private, fortjener Forf.s Forslag vistnok en særdeles Opmærksomhed, og den af ham fo-

reslaaede Commission til at paasee disse Enkeltes Liv, vilde være en sand Gavn for Landet, saavel for den Syge som for dem, der skulde have ham i sin Nærhed. Vi haabe, at den ærede Forfatter ved en anden Leilighed mere vil drøfte dette vigtige Punct, som kun kortelig er framsat.

Efter disse vidtomfattende Forslag til en gennemgribende Forandring i det Bestaaende, opstaaer det naturlige Spørgsmaal: men Pengene? Til det Hele mener Forfatteren, efter et løst Overslag, at der vil medgaae 200,000 Rbd.; men hans Beregning er ikke aldeles paalidelig, da han dels ikke har anført Noget til Casernens Ombygning i Horsens, dels ikke beregnet Bidstrupgaard's Lemmestiftelses Forandring høiere end til nogle hundrede Rigsdaler, og dels anslaaet Kjøbesummerne for lavt, og endelig ikke beregnet, hvorvidt Anstalterne behøve noget aarligt Tilskud eller ei. Dog Summen være nu enten for stor eller for lille: hvorfra skal den udredes? Ogsaa hertil giver Forf., som synes velbevandret i Alt, hvad der kan angaae hans Ideer, Forslag, og giver nogle Anvisninger, som det dog bliver et Spørgsmaal, om de blive honorerede af Vedkommende; nemlig: a) Hospitalerne, som i en Række af Aar have maattet afgive Værelser til Affindige, hvilket de naturligvis bleve fritagne for ved en Reorganisation af Forholdet. Det synes tilvisse billigt, især da deres Capitalformue i de senere Aar er blevet ikke ubetydelig forøget. b) Amtens Repartitionsfunds, hvis Status i 1840 udgjorde et Behold af 106,614 Rbd. 7 f. Her kunde vel let møde Indvendinger, da de ere bleve forstaaede for at indrette og vedligeholde Detentionsanstalter, endstjønt Humaniteten synes at tale for Forfatterens Forslag. c) Amts Fattigkasserne, der vel maatte være forpligtede til at bidrage til de nye Indretninger, som hidtil til Detentionsanstalterne. Dets Behold var desuden 1840 262,124 Rbd. 46 f. Hvad derimod Forf.s Forslag angaaer, istedetfor at have Talloiteriet *) at lade det vedblive nogen Tid endnu, og at anvende Overskuddet til Daareanstalten, da synes det i alt Fald noget for Meget at ligne et Lustkastel, forudsat nemlig at han sender de bestaaende Forhold.

Hvad nu endelig de Affindiges Forsørgelse angaaer, viser Forfatteren den uinefaldende Uhenigtsmæssighed i den Bestemmelse, at en ikke farlig Affindig skal forføres af Communen, og en farlig af Amtet. Til hvilke Concluser og Misbrug dette kan give Anledning, indseer enhver let. Hvor er Grænsen? Skal en Affindig absolut begaae en Forbrydelse, for at blive forføret af Amtet? Hvo skal kunne paa vedkommende Steder bestemme, om Noget er farlig eller ikkefarlig Affindig? Communerne bør befries for denne Underholdning; den Affindiges Forsørgelse bør ikke blandes sammen med Fattigforsørgelsen, og Udgifterne bør paalægges Amtet, eller endnu bedre fordeles over det hele vedkommende District, saaledes som det allerede er skeet i Fyen. Derimod er det naturligt og billigt, at Communerne betale for dem, der udsættes til Forplejning hos Private. Følgerne af denne Forsørgelse i de større Anstalter vilde blive en Mindredrigt af omtrent 20,000 Rbd. aarlig, end nu Tilfældet er, men herved maae vi dog bemærke, at alle Beregningerne her, ligesom de foregaaende, ere temmelig overfladiske og ofte byggede paa Sandsynligheder, og tilmed noget sansgvinste Sandsynligheder.

Disse ere de Forslag, som den ærede Forfatter i ovenmeldte Bærk har offentliggjort. De røbe alle at være Resultater af et særdeles slittigt Studium af Forholdene saavel her i Danmark, som i andre Lande, tilligemed et uhidet Blik til at bedømme, hvad og hvorledes der kan gøres noget for Daarevæsenet, som hidtil kun saa lidet har beskæftiget Autoriteterne og hos saa faa vakt nogen Interesse, endstjønt neppe nogen Deel af vore offentlige Anstalter staae paa et saa lavt Trin, og er blevet saa gruelig forømt. Vi have ikke villet omtale Forfatterens Afslut om en ny dertil hørende Lovgivning og om en forandret Administration, da dette er de mere specielle Dele af Hovedsagen; men vi kunne dog ikke Andet, end ogsaa anbefale disse Afslut til Læseren og end mere til Vedkommende, hvorfra man kunde vente nogen Opmærksomhed for Sagen. Det vilde være

*) Hvilket ansees narforstaaende, hvis Forf. ikke har misforstaaet en ærholdeste Erklæring af H. Majestæt.

følgelig, hvis det skulde blive Tilfældet, at ingen Morits blev tagen af Dr. Hüberts Forslag — Forslag, der ere udpragne af varm Interesse for den udføleligste Deel af Samfundet, baserede paa saa fornuftige Anstuelser og gennemførte med stadigt Hensyn til hvad Landet formaaer, og hvor de behørlige Hjælpslister bør søges.

—p—

Der gives vistnok saa Retninger, i hvilke Dilettantismen er mindre udbredt betillands, end i de bildende Konster, og dette er desto mere paafaldende, jo større Gava og Glæde netop de forsaaarsage deres Udøvere, og jo mindre betøseligt det vele dertil fornødne Apparat er. Om dette har rent subjective eller blot objective Grunde, skal her ikke undersøges, men det maa sikkert være gaaet Mlange, som det er gaaet os, ofte at forbauses over de overordenlige Vanskeligheder, som de Allerfæste have ved at tydeliggjøre sig for Diet, og derfor maa anvende mange Omfærdigheder og lange Forklaringer, for at fremkalde meget ufuldstændige Begreber om Gjenstande, der med saa Stræger paa Papiret vilde kunne fremstilles langt tydeligere. Dertil udfordres ingen Genialitet, det er en blot og bar mekanisk Færdighed, som der ikke kræves nogen overordenlig lang Øvelse til at erverve sig, og hvis almindelige Savn er saa meget desto forunderligere, som det saa at sige næsten dagligen føles. Den ringe Færdighed, som Gnielte kunne besidde i denne Retning, er som oftest kun svage Reminiscenser fra en i Ungdommen modtagne, hyppig mere tvungen end frivillig, Tegneundervisning, der sjeldent udstrækkes længere, end over de første Skoleaar, og hvis Øbør sjeldent beklages, fordi den Naade, hvorpaa den meddeles, ikke egnede sig til at vække Nytt og Interesse for Sagen. Tegneundervisningen er saaledes meget langt fra at indlagde den Plads i vort hele Undervisningsvæsen, som der vistnok burde indrømmes den. I meget saa, om overbøvedet i nogen, af vore Drengeskoler er den indlemmet i de almindelige Undervisningsgjenstande; og hvormange ere de, der udenfor Skolen have Vellyst til at lære om end kun de første Grunde af en Kunst, om hvilken der er en altfor udbredt Mening, at man enten bør have et afgjort Talent for samme, og da vælge den som Fag, eller slet ikke befatte sig dermed.

Det maa derfor vistnok kaldes en meget heldig Idee, som Hr. Architect Winstrup har bragt i Udørelse, ved under Hr. Prof. Hultsch's Vejledning at udarbejde en i Ving & Ferslev's lithographiske Etablissement meget vel udført og af samme forlagt "Tegnebog i progressivt System", der i fem Hefter til dels indeholder Fortegninger til saadanne forberedende Øvelser, der vistnok rigtigheden bør gaae forud for enhver speciel Undervisning for at vænne Haanden til Sikkerhed i de forskjellige Stillinger og Bevægelser, der udfordres til Udørelsen af i enhver Retning dragne rette og krumme Linier, der danne Elementerne i hvilken som helst Tegning. Disse ere fremstillede paa en saadan Naade, at Overgangen fra det Lettere til det Vanskeligere stee ganske umærkeligen; og saaledes, at Begynderen uden nogen Lærers Vejledning, kun ved en meget ringe Anvisning, vil være istand til at benytte denne Tegnebog. Det første Hefte indeholder saaledes kun rette Linier i 2 forskjellige Stillinger, horizontale og vertikale, og derpaa Forbindelsen af disse til rette Vinkler, der i 2det Hefte atter sammensættes til Quadrater og alle de forskjellige geometriske Figurer, der kunne fremkomme ved disses Combination i forskjellige Stillinger. I 3die Hefte gaaes der dernæst over til rette Linier i andre Stillinger, til skraa Linier og de Figurer, der kunne fremkomme ved disses Forbindelse indbyrdes og med horizontale og vertikale Linier, som spidse og stumpede Vinkler og de forskellige Aelter Triangler. I 4de Hefte findes en udstrakt Anvendelse af disse Figurer til Sammensættelsen af alle mulige andre; saaledes først Trapeziers og Serkanter's Dannelse ved Sammensættelsen af Triangler, Ottokanter i alle forskellige

Stillinger, dannede først ved en Combination af Quadrater, dernæst ved Triangler og Quadrater, Anvendelsen af disse Figurer til de simpleste Bygningsformer, til Stjerner og flere lignende Figurer, hvortil som Exempler ere valgte Gulvforlægninger med Felter af forskjellige Farver, der her ere frembøvede med en Skrævering i forskellige Retninger, som sikkert vil bidrage til at give Haanden en høj Grad af Sikkerhed. I 5te Hefte gøres endeligen Overgangen til krumliniede Figurer ved en succesive Fremstilling af Cirkler, først i Forbindelse med rette Linier, dernæst med andre Cirkler, endvidere Ellipser, Ovaler og flere Combinationer af Cirkelbuer, og endelig en Deel Exempler paa mere sammensatte krumliniede Figurer, hvortil atter arkitektoniske Sitater fornemmeligen have afgivet Modellerne. Dette er vistnok ogsaa et særdeles passende Valg for blotte Contourtegninger, idet det fornemmeligen er Bygningskonsten, hvor de strengeste Fordringer gøres paa Contourernes Nøjagtighed. Det er vel især dette 5te Hefte, der mere end noget af det foregaaende give en udmærket Øvelse, idet det mere end noget andet vil tvinge Haanden til enhver Stilling, vil give den Spring og saaledes tjene til at betage den den Stivhed, som den ved Fremstillingen af de blot retliniede Figurer maaste kunne have tilføjet sig. Dette kan ogsaa blot være tilfældet ved de i dette Hefte indeholdte Figurer, om hvis fuldkomne Efterligning der vel ikke kan være Tale; thi er det end ikke aldeles umuligt paa fri Haand at konstruere en Cirkel, især i en Naalestol, som den, hvori de findes her, saa er det vel i alt Fald en saa vanskelig Opgave, at man sjeldent med Sikkerhed kan regne derpaa, og i Praxis vil sikkert aldrig Noget derved stole paa sin Haand og sit Øie, men tage Passeren til Hjælp, der ogsaa aabenbart er det Instrument, hvorved dette Hefte er blevet til.

Idet vi saaledes ikke tage i Betænkning at erklære det her omhandlede Værk for et saa vellykket Foretagende, at man vistnok maa ønske det al mulig Fremgang, hvortil det tillige ved en særdeles billig Pris, i Alt. for hvert Hefte, anbefaler sig, kunne vi dog ikke undlade at gjøre en Bemærkning om en Afvigelse fra den ellers saa vel gennemførte Progression, der svarer ved den første Gjenomsigtning var os paafaldende, idet det nemlig i 2den Halvdel af 2det Hefte er gjort en udstrakt Anvendelse af skraa Linier, der først fremstilles isolerede i 3die Hefte, altsaa ikke burde være forekomne forinden. Endvidere savne vi efter de fremstillede, fra høire til venstre gaaende, skraa Linier de, i omvendt Retning, fra venstre til høire gaaende, der for enhver Begynder vistnok frembyde større eller i det mindste lige saa store Vanskeligheder som hine, og som sikkert ikke havde været udelatte, selv afset fra, at de naturligvis forekomme i Forbindelse med andre Linier paa mange Steder i dette Værk. Hvis det derfor var blevet offeret et Par Sider til disse Linier, og det hele 3die Hefte var skudt ind netop midt imellem 2det Heftes 2 Halvdele, saa lod dette Arbejde efter vor Overbevisning Intet tilbage at ønske.

I Forbindelse med denne Tegnebog, som vi kunne betragte som det nødvendige Grundlag for enhver videre Uddannelse i denne Retning, er der paa det samme Forlag udkommet en lignende af 2 Hefter bestaaende Samling af Øvelser i Blomster-tegning, der ere udarbejdede af Blomstermaler, Prof. Jensen, og indeholde meget smukke Exempler af en stor Mængde forskellige Bladformer og Blomster, fra de simpleste til de mest sammensatte. Ved denne Art Tegning ere Contourerne af langt mindre Vigtighed, end ved hvilken som helst anden Art; Alt kommer her hovedsageligen an paa fine Farvenuancer og en delikat Udørelse af disse. Vi vide ikke, om det er disse etendommelige Egenheder, der især har gjort Blomstermaleriet saa yndede iblandt Damerne, men vi holde os forvisse om, at de i Prof. Jensens 2 Hefter ville finde en ypperlig Forberedelse dertil.

W—n.

Færdigt fra Trykkeriet N. 6